

บทที่ 1

บทนำ

ในอดีตประเทศไทยเปิดรับกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจ ให้กับประเทศด้วยการใช้ข้อได้เปรียบของการมีค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่า ทำให้ประเทศไทยมีสถานะภาพเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตรกรรมหลายประเภทอย่างไรก็ตาม ประเทศไทยเริ่มสูญเสียข้อได้เปรียบดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงมากขึ้นในช่วงตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ในปีพ.ศ. 2540 เป็นต้นมา จากศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกับธนาคารโลก พบว่า ผลผลิตทางการเกษตรของประเทศไทยมีส่วนต่างของต้นทุนการผลิตกับราคาขายค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับคู่แข่ง หรือมีต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูงนั่นเอง โดยมีสาเหตุหลักมาจากทักษะการผลิตของแรงงานค่อนข้างต่ำ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพต่ำมีค่าใช้จ่ายด้านต้นทุนของวัตถุดิบค่อนข้างสูง เนื่องจากมีความสูญเสียในกระบวนการผลิตค่อนข้างมากและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมามีอัตราการผ่านเกณฑ์มาตรฐานของผลิตภัณฑ์ต่ำมาก เมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งในสินค้าประเภทเดียวกัน

ในปัจจุบันส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งเป็นผลิตผลทางการเกษตรที่มีศักยภาพในการส่งออก ได้เป็นอย่างดีนิยมปลูกกันเป็นจำนวนมาก พื้นที่เพาะปลูกส้มสายน้ำผึ้งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและแพร่หลายโดยเฉพาะแหล่งปลูกส้มในภาคเหนือในปัจจุบันพื้นที่ปลูกส้มเขียวหวาน มีการขยายออกไปอย่างรวดเร็ว ผลการประมาณการผลผลิตส้มเปลือกกร่อนจำนวน 5 แสนไร่ เมื่อให้ผลผลิตทุกต้นแล้วจะได้ผลผลิตรวมทั้งสิ้นประมาณ 1,500,000 ตันต่อปีโดยคิดค่าเฉลี่ยจากผลผลิตไร่ละประมาณ 3 ตัน เมื่อปลูกไร่ละ 60 ตัน หากคำนึงถึงการบริโภคภายในประเทศทั้งหมดโดยไม่ส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ คนไทยจะบริโภคส้มเปลือกกร่อนประมาณปีละ 24 กิโลกรัม/คนหรือเดือนละ 2 กิโลกรัม/คน โดยคิดจากประชากรของประเทศไทยจำนวน 62 ล้านคน สำหรับการส่งออกส้มเปลือกกร่อนในปี 2545 กรมศุลกากรได้รายงานว่ามีการส่งออกประมาณ 500 ตันเศษ แม้ส้มเขียวหวานจะมีปลูกในหลายจังหวัดก็ตาม แต่ก็ยังมีไม่พอกับความต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะส้มเขียวหวานพันธุ์สายน้ำผึ้งซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในด้านรสชาติ และลักษณะภายนอก ดังนั้นส้มเขียวหวานจึงเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญ เนื่องจากสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง ทั้งในรูปผลสดและน้ำคั้น มีคุณค่าทางโภชนาการสูงเนื่องจากเป็นแหล่งของวิตามินซีและเส้นใย ราคาไม่แพงนัก และมีจำหน่ายในท้องตลาดทั่วไป อีกทั้งส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งเป็นส้มที่มีมูลค่าสูง

กว่าส้มเขียวหวานชนิดอื่นๆ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ถือเป็นส่วนสำคัญในการรักษาคุณภาพของส้มและเป็นการสร้างความมั่นใจในการซื้อให้กับผู้บริโภค ในระบบการจำหน่ายจะมีการขนส่งส้มจากภาคเหนือไปยังตลาดกลางค้าส่งที่กรุงเทพมหานครโดยทางรถบรรทุก หลังจากนั้นจะมีการกระจายไปจำหน่ายยังภาคอื่นๆ ของประเทศต่อไป

ในอดีตปัญหาเรื่องการสูญเสียและคุณภาพ โดยเฉพาะการเก็บรักษาความสดของผลิตภัณฑ์หลังการเก็บเกี่ยวโดยการขนส่งมักไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร แต่ในสภาพความเป็นจริงการขนส่งมีผลโดยตรงต่อการสูญเสียและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นสาเหตุให้ลดหรือทำลายมูลค่าทางการค้าของพืชผลทางการเกษตรซึ่งเป็นการสูญเสียที่สำคัญ ผลผลิตสดของส้มเขียวหวานมีข้อจำกัดคือ มีความเสียหายมากระหว่างการขนส่ง ตั้งแต่การเก็บเกี่ยวจากแปลงปลูก โดยเฉพาะส้มที่ได้รับการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวผ่านขบวนการโรงคัดบรรจุอย่างดี และในขั้นตอนการขนส่งมีการบรรจุส้มลงในภาชนะบรรจุทั้งแบบตะกร้าพลาสติกและกล่องกระดาษลูกฟูก ไปยังตลาดค้าส่ง แต่เมื่อขนส่งไปจุดขายปรากฏว่าผลส้มได้รับความเสียหาย ขายไม่ได้ราคา หรือบางครั้งอาจสูญเสียถูกค้าไปยอมเป็นสิ่งที่น่าเสียดายกับแรงงานความพยายามและเงินทุนที่ได้ลงทุนไป ด้วยเหตุนี้การป้องกันการเสียหายของผลส้มในระหว่างการขนส่งจึงเป็นเรื่องที่จำเป็น และควรค่าแก่การศึกษาความเสียหายในระหว่างการขนส่งที่เกิดขึ้นนั้นมีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาผลงานทางวิชาการทำให้ทราบว่า การขนส่งนั้น เป็นขั้นตอนสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตเสียหาย ด้วยเหตุนี้งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของส้มในระหว่างการขนส่ง โดยกำหนดปัจจัยที่สามารถควบคุมได้และปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ การศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้สามารถลดปริมาณความเสียหายและรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ได้

วัตถุประสงค์ในการศึกษา (Objective)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพส้มสายน้ำผึ้งระหว่างการขนส่งทางรถบรรทุก
2. เพื่อสร้างแบบจำลองที่ใช้ในการทำนายคุณภาพส้มสายน้ำผึ้งระหว่างการขนส่ง
3. เพื่อวางแผนทางการลดปริมาณการสูญเสียและรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ส้มสายน้ำผึ้งในระหว่างการขนส่ง